

**Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos ir
darnios plėtros komitetui**

2026 m. rugpjūčio 25 d., Nr. 26-137VK

Kopija:
Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

DĖL ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-1631

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – **LVK**), kurios nariai yra atsinaujinančių išteklių energetikos projektų Lietuvoje vystytojai, kreipiasi į Energetikos ir darnios plėtros komitetą dėl šiuo metu Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos ir darnios plėtros komitete (toliau – **Komitetas**) svarstomo Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 9, 16, 17, 21¹, 31, 39, 48², 48⁶, 70, 73³ straipsnių, priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 73⁴ straipsniu įstatymo projekto Nr. XVP-1631 (toliau – **Įstatymo projektas**).

Palaikome Energetikos ministerijos parengtą teisės aktų paketą, į kurį patenka ir minėtas Įstatymo projektas. Energetikos ministerijos teisėkūros iniciatyva siekia spręsti daug atsinaujinančių išteklių vystytojams aktualių klausimų ir yra sveikintina. **Papildomai norime atkreipti Komiteto narių dėmesį į vystytojams kylančią problemą**, susijusią su situacija, kai nevienodai traktuojami gamintojai, kurie pateikia prašymą sumažinti hibridinės elektrinės leistiną generuoti ar įrengtąją galią, ir gamintojai, kurie įrengia ne visas hibridinės elektrinės dalis, tačiau nesikeičia gamintojo planuojamiems įrenginiams prijungti suteiktas prioritetas.

Tai yra vystytojams ypač aktualus klausimas, kurio Įstatymo projektas šiuo metu nesprendžia, tačiau su minimaliais pakeitimais, pritarus Energetikos ir darnios plėtros komitetui ir Energetikos ministerijai, Įstatymo projektas galėtų prisidėti prie šios problemos sprendimo. Todėl **prašome komiteto palaikyti greito sprendimo paiešką Komitete ir inicijuoti diskusiją su Energetikos ministerija, Įstatymo projekto svarstymo kontekste, dėl galimų gamintojų finansinės naštos nutraukiant vystomus projektus ar jų dalį sąlygų pakeitimų**.

Pažymėtina, kad šiuo prašymu **nėra siekiama atitolinti Įstatymo projekto priėmimo**, priešingai, tikimasi, kad Komiteto narių ir Energetikos ministerijos atstovų susitikimo formate, pirmininkaujant Komiteto pirmininkui arba Įstatymo projekto išvadų rengėjams **ši klausimą būtų galima aptarti bei rasti visoms pusėms tinkamą sprendimą dar iki projekto svarstymo Seimo posėdyje**.

Toliau rašte detalai pristatome šią problemą, su kuria susiduria atsinaujinančių energetikos išteklių ir hibridinių elektrinių vystytojai, ir galimą sprendimą.

Problemų pristatymas

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Įstatymo projektas yra parengtas *inter alia* siekiant sudaryti galimybes gamintojams, turintiems galiojančius leidimus plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimus plėtoti energijos kaupimo pajėgumus, **lanksčiau užbaigti projektų įgyvendinimą arba sudaryti sąlygas nutraukti projektus mažesnėmis sąnaudomis**.

Įstatymo projekto 6 straipsniu siūlomi įvairūs gamintojų finansinės naštos, susijusios su vystomų projektų užbaigimu, mažinimo ir prievolių įvykdymo užtikrinimo panaudojimo pakeitimai. Atsižvelgiant į tai, siūlomas teisinis reguliavimas turėtų būti vertinamas sistemiškai, užtikrinant, kad analogiškos ar savo esme panašios faktinės situacijos būtų reglamentuojamos pagal vienodus ir objektyviai pagrįstus kriterijus.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (toliau – **EEĮ**) 21¹ straipsnio 5 dalies 4 punkte (Įstatymo projekto 6 straipsnyje dėstomame EEĮ 21¹ straipsnio 22 dalies 4 punkte) **numatyta, kad tinklų operatorius pasinaudoja tik dalimi prievolių įvykdymo užtikrinimo, kai gamintojas pateikia prašymą sumažinti hibridinės elektrinės leistiną generuoti galią arba įrengtąją galią ir nesikeičia gamintojo planuojamiems įrenginiams prijungti suteiktas šio įstatymo 31 straipsnio 2¹ dalyje arba šio įstatymo 39 straipsnio 2¹ dalyje arba tinklų operatoriaus Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše nurodytas elektros tinklo pralaidumų prioritetas**. Taigi, galiojantis ir Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas iš esmės grindžiamas principu, kad tais atvejais, kai gamintojas sumažina planuojamą hibridinės elektrinės apimtį, tačiau dėl tokio pakeitimo nesikeičia gamintojui suteiktas elektros tinklo pralaidumų prioritetas, prievolių įvykdymo užtikrinimo

panaudojimo apimtis neturėtų būti automatiškai siejama su visa gamintojo pateikta prievolių užtikrinimo suma. Tokiu atveju prievolių įvykdymo užtikrinimo panaudojimas apskaičiuojamas proporcingai laikotarpiui, kurį elektros perdavimo tinklo pralaidumai buvo rezervuoti iki gamintojo sprendimo sumažinti hibridinės elektrinės leistiną generuoti ar įrengtąją galią.

Toks reguliavimo modelis laikytinas pagrįstu ir proporcingu, nes gamintojui sumažinus hibridinės elektrinės leistiną generuoti galią arba įrengtąją galią, tačiau išlaikant jam suteiktą tinklo pralaidumų rezervavimo prioritetą, nesikeičia esminė gamintojo padėtis pagal atitinkamą prijungimo prie elektros tinklų prioriteto kategoriją. Kitaip tariant, vien projekto galios sumažinimas, jeigu dėl jo nepasikeičia gamintojo statusas ir jam suteikta prioritetinė padėtis kitų elektros tinklų naudotojų atžvilgiu, savaime nesudaro pagrindo laikyti, kad gamintojas turi būti papildomai ar visa apimtimi finansiškai nubaustas panaudojant visą prievolių įvykdymo užtikrinimą.

Šiuo aspektu svarbu užtikrinti ir reguliavimo nuoseklumą bei vienodą analogiškų situacijų vertinimą. **Jeigu įstatymų leidėjas vienu atveju pripažįsta, kad hibridinės elektrinės projekto apimties sumažėjimas, išlaikant prijungimo prioritetą, lemia tik proporcingą prievolių įvykdymo užtikrinimo panaudojimą, toks pats principas turėtų būti taikomas ir kitais atvejais, kai faktinis hibridinės elektrinės projekto apimties įgyvendinimas sumažėja, tačiau gamintojo prijungimo prie elektros tinklų prioritetinė padėtis nepasikeičia.** Todėl teisinio reguliavimo nuoseklumo požiūriu svarbu užtikrinti, kad prievolių įvykdymo užtikrinimo panaudojimas būtų siejamas ne vien su formaliu projekto neįgyvendinimo faktu, bet ir su faktine neįgyvendinto projekto dalimi, jos reikšme bendram projektui bei aplinkybe, ar dėl tokio neįgyvendinimo faktiškai pasikeičia gamintojo padėtis prijungimo prie elektros tinklų procese.

Atsižvelgiant į tai, laikytina pagrįsta ir proporcinga nustatyti, kad tais atvejais, kai gamintojas nepastato visų hibridinę elektrinę sudarančių dalių, tačiau dėl to nepasikeičia jam suteiktas tinklo pralaidumų rezervavimo prioritetas, prievolių įvykdymo užtikrinimas turėtų būtų panaudojamas tik tokia apimtimi, kuri atitinka faktiškai neįgyvendintą hibridinės elektrinės projekto dalį. **Tokiu būdu būtų išlaikoma tinkama interesų pusiausvyra: viena vertus, gamintojas išliktų atsakingas už faktiškai neįvykdytus įsipareigojimus, kita vertus, jo finansinė atsakomybė nebūtų didesnė, nei objektyviai būtina tinklų operatoriaus interesams apsaugoti. Toks reguliavimas taip pat užtikrintų didesnę teisės normų aiškumą, proporcingumą ir nuoseklumą bei sudarytų sąlygas vienodai vertinti panašias faktines situacijas.**

Priešingu atveju susidarytų situacija, kai pati hibridinės elektrinės projekto, kurio tam tikros dalies pralaidumų rezervavimui buvo suteiktas prioritetas, galios korekcija būtų vertinama ne pagal faktiškai pasikeitusią projekto apimtį ir neįvykdytų įsipareigojimų mastą nepaisant gamintojo gebėjimo išlaikyti nepakitęs pralaidumų rezervavimo prioritetą, o kaip savarankiškas pagrindas taikyti visą prievolių įvykdymo užtikrinimą. Toks požiūris nebūtų nuoseklus su tuo pačiu EEĮ 21¹ straipsnio 5 dalies 4 punkte (Įstatymo projekto 6 straipsnyje dėstomame EEĮ 21¹ straipsnio 22 dalies 4 punkte) nustatytu reguliavimo modeliu, pagal kurį, išlaikant suteiktą prijungimo prioritetą, yra pripažįstama galimybė prievolių įvykdymo užtikrinimą panaudoti tik proporcingai. Svarbu pažymėti, kad šio siekiant išlaikyti EEĮ 31 straipsnio 2¹ dalyje arba šio įstatymo 39 straipsnio 2¹ dalyje arba tinklų operatoriaus Pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos apraše nurodytą elektros tinklo pralaidumų prioritetą, gamintojas nestatydamas vienos hibridinę elektrinę sudarančios dalies, projekto vykdymo eigoje prisiima papildomus investicinius įsipareigojimus ir įrengia kitos rūšies atsinaujinančius energijos išteklius naudojančią elektrinę arba elektros energijos kaupimo įrenginius.

Atsižvelgiant į tai ir siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, teisės subjektų lygiateisiškumo ir teisinės atsakomybės proporcingumo, EEĮ 21¹ straipsnio 9 dalies 1 punkte (Įstatymo projekto 6 straipsnyje dėstomame EEĮ 21¹ straipsnio 26 dalies 1 punkte) taip pat turėtų būti nustatyta analogiška taisyklė, pagal kurią tinklų operatorius pasinaudotų tik atitinkama prievolių įvykdymo užtikrinimo dalimi tais atvejais, kai gamintojas nepastato visos hibridinę elektrinę sudarančios planuotos infrastruktūros, tačiau išlaikomi hibridinės elektrinės leistinos generuoti galios ir tinklo pralaidumų rezervavimo prioriteto, jei toks buvo suteiktas, reikalavimai.

Priešingu atveju susidarytų teisiškai ir ekonomiškai sunkiai pagrindžiama situacija, kai du savo ekonomine ir teisine esme panašūs atvejai būtų vertinami iš esmės skirtingai: vienu atveju gamintojas, savo iniciatyva sumažinęs hibridinės elektrinės įrengtąją ar leistiną generuoti galią, galėtų būti atsakingas tik už proporcingą prievolių įvykdymo užtikrinimo dalį, o kitu atveju gamintojas, kuris dėl

objektyvių ar nuo jo valios priklausančių aplinkybių nepastato vienos iš hibridinę elektrinę sudarančių dalių, tačiau išlaiko suteiktą tinklų pralaidumų rezervavimo prioritetą papildomai pastatydamas kitos rūšies atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę ar elektros energijos kaupimo įrenginius netektų visos prievolių įvykdymo užtikrinimo sumos.

Toks skirtingas reguliavimas turėtų būti grindžiamas aiškiu ir objektyviu kriterijumi. Šiuo atveju tokio kriterijaus nėra, todėl kyla rizika, kad iš esmės panašios situacijos būtų vertinamos nevienodai, o gamintojams būtų nustatoma neproporcinga finansinė atsakomybė. Todėl, **siekiant užtikrinti gamintojų lygiateisiškumą ir proporcingą prievolių įvykdymo užtikrinimo panaudojimo taikymą, siūlytina abiem atvejais taikyti proporcingumo principą ir atitinkamai skaičiuoti prievolių įvykdymo užtikrinimo panaudojimo dydį su sąlyga, kad gamintojas išlaiko jam suteiktą elektros tinklų rezervavimo prioritetą.**

Toks reglamentavimas prisidėtų prie investicinės aplinkos gerinimo. Kartu toks reguliavimas neprieštarautų tinklų operatoriaus interesui užtikrinti tinkamą įsipareigojimų vykdymą. Tais atvejais, kai gamintojas neįgyvendina tik dalies projekto, tinklų operatoriaus interesai gali būti apsaugomi proporcingai panaudojant prievolių įvykdymo užtikrinimą. **Tai leistų išlaikyti tinkamą balansą tarp, viena vertus, tinklų operatoriaus teisės į veiksmingą įsipareigojimų užtikrinimą ir, kita vertus, gamintojo teisės nebūti nepagrįstai apkrautam finansine atsakomybe, kuri neatitinka faktiškai neįgyvendintos projekto dalies.**

Pažymėtina ir tai, kad dėstoma problematika ir siūlomas pakeitimas neturėtų būti suprantamas kaip siekis apskritai panaikinti gamintojo atsakomybę už projekto neįgyvendinimą. Priešingai, siūloma nustatyti proporcingą atsakomybės modelį, pagal kurį gamintojas išlaikytų finansinę atsakomybę už faktiškai neįvykdytą įsipareigojimų dalį, tačiau nebūtų baudžiamas visa prievolių įvykdymo užtikrinimo suma tais atvejais, kai neįgyvendinta tik dalis projekto. Toks modelis geriau atitiktų tiek prievolių įvykdymo užtikrinimo instituto paskirtį, tiek bendruosius proporcingumo ir teisingumo reikalavimus.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, **siūlytina Įstatymo projekto 6 straipsnyje aiškiai nustatyti, kad tais atvejais, kai hibridinė elektrinė įgyvendinama ne visa apimtimi, tinklų operatorius pasinaudoja tik ta gamintojo pateikto prievolių įvykdymo užtikrinimo dalimi, kuri yra proporcinga nepastatytai hibridinės elektrinės daliai, jeigu tenkinamos kitos teisės aktuose nustatytos sąlygos.**

Taip pat siūlytina įtvirtinti aiškią tokios proporcijos apskaičiavimo taisyklę. Tai užtikrintų didesnę teisinį aiškumą, reguliavimo nuoseklumą, lygiateisiškumą ir proporcingumą, kartu išlaikant tinkamą tinklų operatoriaus ir gamintojo interesų pusiausvyrą.

Atsižvelgiant į tai, **siūlytina patikslinti Įstatymo projekto 6 straipsniu keičiamą EEĮ 21¹ straipsnio 26 dalies 1 punktą ir jame numatyti, kad nepastatytos hibridinės elektrinės dalies atveju tinklų operatorius pasinaudoja tik atitinkama prievolių įvykdymo užtikrinimo dalimi, o tokios dalies dydis apskaičiuojamas proporcingai nepastatytos hibridinės elektrinės dalies santykiui su visa planuota hibridinės elektrinės apimtimi.**

Prašome Energetikos ir darnios plėtros komiteto palaikyti ir inicijuoti diskusiją su Energetikos ministerija dėl siūlomo pakeitimo. Komiteto posėdžio ar diskusijos su Įstatymo projekto išvadų rengėjais ir Energetikos ministerijos atstovais formate esame pasirengę diskutuoti ir suderinti visoms pusėms tinkamą formuluotę. Manome, kad šis nedidelis Įstatymo projekto patobulinimas žymiai prisidėtų prie atsinaujinančių išteklių vystytojų lygiateisiškumo užtikrinimo ir tolesnės hibridinių elektrinių plėtros Lietuvoje.

LVK dėkoja už rašte pristatytos situacijos bei argumentų įvertinimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p. vilius@lvk.lt, mob. +37067703607.